

شعر کودک در ادبیات معاصر کُردی
(با بررسی شعر لطیف هلمت)

شیرین گرگانی
(کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی)

سرشناسه	:	گرگانی، شیرین، ۱۳۵۹-
عنوان قراردادی	:	دیوان مندا لان. برگزیده. شرح
عنوان و نام پدیدآور	:	شعر کودک در ادبیات معاصر کردی (با بررسی شعر لطیف هلمت)/شیرین گرگانی.
مشخصات نشر	:	کرمانشاه: انتشارات کلمات، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	:	۱۹۸ ص:؛ ۵/۱۴×۵/۲۱ س.م.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۵۶۸۱-۰۵-۷
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص: ۱۹۵ - ۱۹۷.
موضوع	:	هلمت، لطیف، ۱۹۴۷ - م. دیوان مندا لان -- نقد و تفسیر
موضوع	:	شعر کردی -- عراق -- قرن ۲۰م. -- تاریخ و نقد th century -- History and criticism۲۰Kurdish Poetry -- Iraq -- داستان‌های کوتاه کردی -- عراق -- قرن ۲۰م. -- تاریخ و نقد th century -- History and criticism۲۰Short stories, Kurdish -- Iraq --
شناسه افزوده	:	هلمت، لطیف، ۱۹۴۷ - م. دیوان مندا لان. شرح
رده بندی کنگره	:	PIR۳۲۵۶
رده بندی دیویی	:	۸۹۵/۱۲
شماره کتابشناسی ملی	:	۸۶۷۹۲۵۲
اطلاعات رکورد	:	فیا
کتابشناسی	:	

نام کتاب: شعر کودک در ادبیات معاصر کردی

(با بررسی شعر لطیف هلمت)

مولف: شیرین گرگانی

ناشر: کلمات

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۰

تیراژ ۵۰۰

قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۶۸۱-۰۵-۷

مراکز پخش و فروش:

۱- مرکز شماره یک: تهران خیابان انقلاب- روبروی دانشگاه تهران - مجتمع

فروزنده- طبقه اول- شماره ۴۰۶- تلفن: ۰۲۱۶۶۹۵۴۴۰۴

۲- مرکز شماره دو: تهران - خیابان پاسداران- میدان هروی- بوستان نهم- پلاک

۳۷- تلفن: ۰۲۱۲۳۵۷۷۲۵۸

فهرست مطالب

۹.....	مقدمه.....
۱۱.....	فصل اوّل: کلیّات.....
۱۲.....	درآمد.....
۱۳.....	بیان مسأله.....
۱۵.....	پیشینه‌ی تحقیق.....
۱۵.....	اهداف.....
۱۶.....	اهداف اصلی.....
۱۶.....	اهداف فرعی.....
۱۶.....	اهمیت و ضرورت.....
۱۷.....	کاربردهای متصور از تحقیق.....
۱۷.....	فرضیه‌ها یا سؤال‌های تحقیق.....
۱۹.....	فصل دوّم: ادبیّات تحقیق.....
۲۰.....	درآمد.....
۲۲.....	ادبیّات کودک.....
۲۳.....	سیر تاریخی ادبیّات کودک.....
۲۴.....	انواع شعر کودک.....
۲۶.....	لالایی‌ها.....
۳۰.....	ترانه‌های کودکانه.....
۳۲.....	شعر رسمی کودک.....
۳۲.....	دوره‌ی اول.....
۳۴.....	دوره‌ی دوم.....
۳۶.....	تفاوت اساسی یک شعر کودک با یک شعر بزرگسال.....
۳۶.....	لغت.....
۳۷.....	موضوع یا مضمون.....
۳۷.....	وزن.....
۳۸.....	فضای کلی شعر.....
۳۸.....	مضامین شعر کودک.....
۴۲.....	شعر کودکانه گُردی.....
۴۴.....	دلایل ضعیف بودن ادبیّات کودکانه‌ی گُرد.....
۴۴.....	غیر رسمی بودن زبان گُردی.....
۴۵.....	نداشتن رسانه‌های عمومی.....

۴۷	فصل سوّم: روش تحقیق.....
۴۸	درآمد.....
۴۸	تعریف پژوهش.....
۵۰	انواع پژوهش.....
۵۰	تحقیقات بنیادی.....
۵۱	تحقیقات کاربردی.....
۵۲	شیوه‌های پژوهش.....
۵۵	شیوه‌ی مورد استفاده در این کتاب.....
۵۶	فصل چهارم: تحلیل.....
۵۷	درآمد.....
۵۹	بخش اوّل: زندگینامه و آثار لطیف هلمت.....
۵۹	نگاهی کوتاه به زندگی لطیف هلمت.....
۶۱	آثار لطیف هلمت.....
۶۴	بخش دوّم: بررسی محتوایی دیوان مندالان.....
۶۴	درآمد.....
۶۵	بررسی محتوایی دیوان مندالان.....
۶۵	بررسی مضامین شعر کودک در دیوان مندالان.....
۶۷	مضامین عناصر طبیعی.....
۶۹	گیاهان (گل‌ها، درختان، سبزه و ...)
۷۳	عناصر طبیعت.....
۷۸	حوادث طبیعی.....
۸۳	آب (دریا، قطره، رود، چشمه و ...)
۸۴	جانداران.....
۸۷	اشیای بیجان و مصنوعی.....
۹۱	زمان.....
۹۱	فصول سال.....
۹۵	شب و روز.....
۹۶	ایام هفته.....
۹۷	میهن.....
۹۹	نیشتمان (میهن).....
۱۰۱	اشعار ملیگرایانه.....
۱۰۷	مسئله‌ی بیروت و فلسطین در شعر هلمت.....
۱۰۹	عناصر اجتماعی.....
۱۱۰	خانواده.....
۱۱۶	معلّم.....

۱۱۷	طبقه کارگر (شعر زبردستان).....
۱۱۸	پیشمه‌رگه (رزمنده‌ی جان بر کف).....
۱۱۹	احترام به مقام شهید.....
۱۲۰	توجه به مسئله‌ی تکدیگری کودکان.....
۱۲۱	مضامین سرگرم کننده و لذت بخش.....
۱۲۲	نقاشی.....
۱۲۳	بازی‌های کودکانه.....
۱۲۳	تخیل کودکانه.....
۱۲۴	بیان آرزوهای کودکانه.....
۱۲۶	چیستان.....
۱۲۷	مضامین آموزش.....
۱۲۸	نقش مدرسه و کتاب در آموزش.....
۱۲۹	آموزش امور بهداشتی.....
۱۳۳	آشنایی با شکل‌گیری با رشد پدیده‌های طبیعی.....
۱۳۴	شناخت گل‌ها، میوه‌ها و آلات موسیقی.....
۱۳۴	آشناکردن کودکان با مشاغل گوناگون.....
۱۳۵	مفاهیم تربیتی - اخلاقی.....
۱۴۱	تقسیم‌بندی محتوایی حکایات دیوان مندالان.....
۱۴۱	داستان‌های حاصل خلاقیت و پردازش ذهن هلمت.....
۱۴۷	محتوای داستان‌های ترجمه شده.....
۱۴۹	محتوای داستان‌های بازآفرینی شده.....
۱۵۲	بخش سوّم.....
۱۵۲	بررسی ساختاری دیوان مندالان.....
۱۵۲	بررسی ساختاری اشعار.....
۱۵۲	وزن.....
۱۵۳	شعر هجایی.....
۱۵۷	شعر نو.....
۱۵۹	شعرهای ناهماهنگ.....
۱۶۱	موسیقی کناری (ردیف و قافیه).....
۱۶۱	نقش ردیف در القای مفاهیم شعر هلمت.....
۱۶۳	قافیه.....
۱۶۶	صور خیال.....
۱۶۷	تشخیص.....
۱۷۰	تشبیه.....
۱۷۲	استعاره.....

مقدمه

ادبیات کودکان به صورت عام و شعر کودکان به صورت خاص یکی از متنوع‌ترین و حساس‌ترین شاخه‌های ادبیات هر زبانی است. ادبیات کُردی به طور کلی به صورت نوشتاری سابقه چندانی ندارد و این هم دلایل سیاسی و اجتماعی خاص خود را دارد. می‌توان گفت پرداختن به ادبیات کودک و سرودن اشعار کودکانه مقوله‌ای تازه در ادبیات کُردی است هرچند که مادران کُرد هزاران سرود و ترانه را برای کودکانشان در سینه داشته‌اند، به تبع آن محققان کمتر به بررسی ساختار و محتوای شعر کودک در ادبیات کُردی پرداخته‌اند. لطیف هلمت شاعر، مترجم، نویسنده و روزنامه‌نگار کُرد از شاعران مطرح و نوسرایی است که دارای بیش از بیست مجموعه شعر می‌باشد. اگر چه در ایران هلمت را بیشتر به عنوان شاعر می‌شناسند، اما می‌توان او را یکی از پایه‌گذاران ادبیات نوین کودک و نوجوان کُردی به شمار آورد که آثار زیادی در این زمینه خلق کرده است. در خصوص تحلیل و بررسی اشعار کودکانه لطیف هلمت، به جرأت می‌توان گفت تاکنون تحقیقی جامع و کامل صورت نگرفته است. هدف نگارنده در این پژوهش علاوه بر معرفی این شاعر و دیوان مندالانش، بررسی و تحلیل محتوایی و ساختاری اشعار و حکایات آن است. این کار با تحلیل و بررسی دیوان مندالان که مجموعه‌های شعر کودکانه‌ی شعر هلمت است صورت می‌گیرد. در نوشتن تحقیق حاضر که نتیجه و ماحصل بررسی و تحلیل محتوا و ساختار دیوان مندالان لطیف هلمت است با مشکلات عدیده‌ای مواجه بوده‌ام. اولین مشکل در دسترس نبودن منابع و مراجع معتبر کُردی که بتوانم از آنها در نوشتن تحقیق کمک بگیرم که آن هم به نوبت بودن ادبیات کودکانه و مورد

بررسی قرار نگرفتن آثار این نوع ادبی در زبان کردی برمی گردد. دومین مشکل عمده به گستردگی موضوع انتخابی مرتبط می‌شد. حجم بسیار بالای از اشعار و حکایات در این دیوان کار را برای اینجانب دوچندان سخت‌تر کرده بود. لطیف هلمت در این دیوان حدود ۲۷۲ قطعه شعر و ۸۴ حکایت کوتاه را آورده است. بسیاری از این اشعار و حکایات زاده‌ی طبع وی نبوده است. در بررسی اشعار آخرین مجموعه شعر دیوان به نام «مانگ له نیوان هه‌زار و یه‌ک نه‌ستیره دا» (ماه در میان هزار و یک ستاره) مورد بررسی قرار ندادم به این دلیل که به قول هلمت ترجمه‌ای بوده از اشعار کودکانی که در جهان به زبان عربی، و ایشان آن را از عربی به کردی برگردانده است. اینجانب ابتدا دیوان را مطالعه نمودم سپس اشعار را از حکایات جدا نموده و آنها را از نظر محتوا و درون مایه و از نظر ساختار (وزن، قافیه و قالب) بررسی نمودم. حکایات را نیز به سه بخش جداگانه: حکایات زاده‌ی تخیل هلمت، حکایات ترجمه شده و حکایات الهام گرفته (از زبان‌های دیگر یا ادبیات فولکلور و روایی کردی) تقسیم نمودم. در هر بخش به بررسی حکایات از نظر محتوا، شخصیت، زاویه‌ی دید و فضا پرداخته‌ام. دیوان مندالان لطیف هلمت در برگیرنده‌ی اشعار (۲۷۲ قطعه) و حکایات (۷۳ حکایت) کودکان و نوجوانان اوست. این کتاب شامل ۱۱ مجموعه شعر و حکایات و ۲ حکایت نسبتاً طولانی است.

شیرین گرگانی

آذرماه ۱۴۰۰ / سنجندج